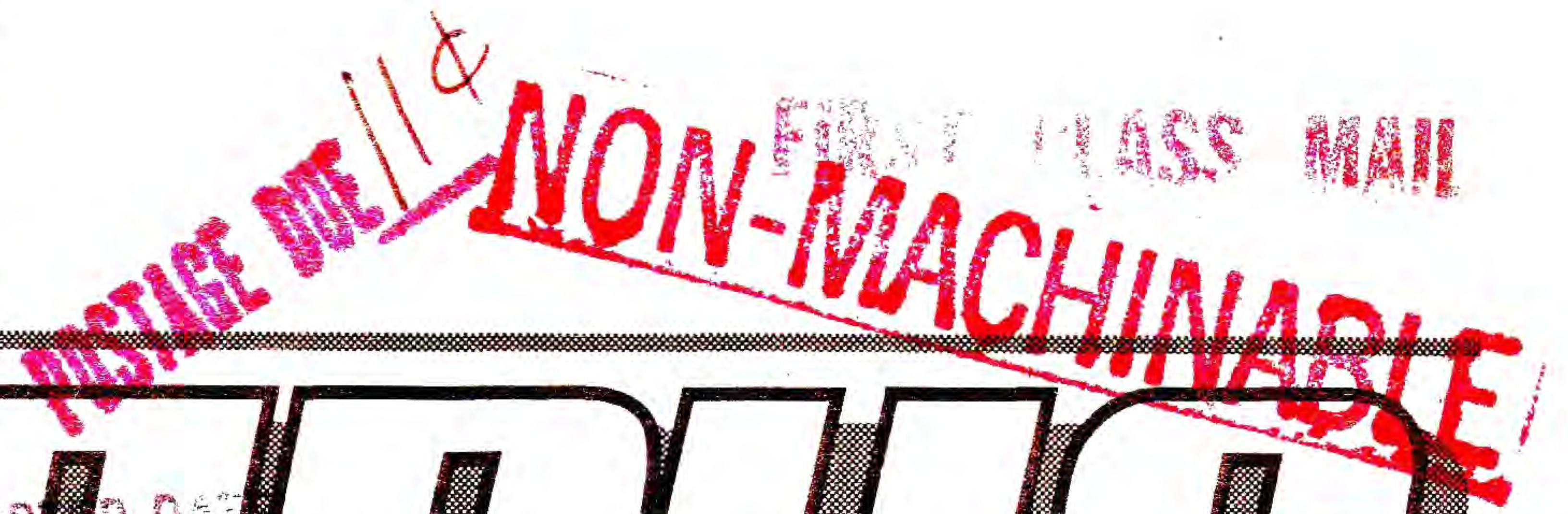

БЕЛАРУС

№435 • Чэрвень 1996г.
Год выд. 45

BIELARUS / Belarusan Newspaper in Free World. Published by the Belarusan American Ass'n, Inc.
Address: P.O. Box 310178, Jamaica, N.Y. 11431-0178, U.S.A. Price $3.00

БЕЛАРУСКІ ПРАТЭСТ СУПРАЦЬ ДЫКТАТАРСКАГА РЭЖЫМУ ПРЭЗЫДЭНТА ЛУКАШЭНКІ

Фрагмэнты дэманстрацыі перад Беларускай Амбасадай

фота: В. Мельяновіч, А. Сільвановіч.

5-га чэрвеня беларусы-амэрыканцы пратэставалі ў Вашынгтоне супраць пагвалчаньня людзкіх правоў у Беларусі, ўзрастаючае дыктатарскае ўлады прэзыдэнта А. Лукашэнкі ды ягоных намаганьняў уцягненьня Рэспублікі Беларусь у Расейскую Імпэрыю. Беларусы-амэрыканцы арганізаваныя ў кааліцыю супрацьдзеяньня зьехаліся ў Вашынгтон зь Нью Ёрку, Нью Джэрзі, Пэнсыльваніі, з гораду Вашынгтону ды прылеглых штатаў Мэрыленд і Вірджынія. У часе дэманстрацыі да дэманстрантаў далучыліся прадстаўнікі Амэрыканскіх Прафсаюзаў (AFL-CIO), якія выказвалі пратэст супраць прэзыдэнта Лукашэнкі — ягонае забароны свабодных прафсаюзаў, ды колькі амэрыканскіх і беларускіх студэнтаў сталічных унівэрсытэтаў.

Кааліцыя ў Абарону Дэмакрацыі і Людзскіх Правоў у Беларусі, спонсар дэманстрацыі, арганізацыя, якая была створаная мінулай восеньню ў Нью Ёрку, правяла пасьпяховую дэманстрацыю пратэсту супраць прыезду прэзыдэнта Лукашэнкі на Асамблею Арганізацыі Аб'едненых Нацыяў у кастрычніку летась ды выдрукавала і разаслала некалькі мэмарандумаў аб палітычнай сытуацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

Дэманстрацыя ў Вашынгтоне адбывалася перад будынкам амбасады Рэспублікі Беларусь, дзе дэманстранты «узброеныя» дзесяткамі транспарэнтаў і беларускімі нацыянальнымі сьцягамі уголас выказвалі патрабаваньні: «Свабоду Ю. Хадыку й В. Сіўчыку», «Далоў дыктатуру Лукашэнкі», «Беларусь так — лукашызм НЕ!», «Свабоду Вольным прафсаюзам», «Свабоду нашым украінскім прыяцелям», «Няхай жыве свабодны друк» ды ўсьцяж паўтаранае «Жыве Беларусь». У часе дэманстрацыі перад беларускай амбасадай выступілі таксама з адпаведнымі інфармацыямі-прамовамі сын Юрыя Хадыкі – Аляксей, які ў тым часе быў у Вашынгтоне ў навуковай камандыроўцы, д-р Вітаўт Кіпель (скарот выступу выдрукаваны пабач), д-р Ян Запруднік, сп. Юрка Каліна – дасьледчык-гісторык зь Беласточчыны, ды прадстаўнік амэрыканскіх прафсаюзаў сп. Дан Розэнблюм.

Гэтаксама былі дадзеныя інтэрв'ю для прэсы ды радыё Свабода і Вольная Эўропа і мясцовым сродкам інфармацыі, кантакты зь якімі мае стала сп. Васіль Мельяновіч, прадстаўнік шматлікіх беларускіх арганізацыяў у рэгіёне Вашынгтону.

У поўдзень, прадстаўнікі Кааліцыі — д-р Ян Запруднік, Расьціслаў Завістовіч і А. Сільвановіч, у суправаджэньні прадстаўнікоў амэрыканскае адміністрацыі, увайшлі ў сярэдзіну амбасады ды перадалі Другому сакратару амбасады сп. Аляксандру Астроўскаму пэтыцыю са скаргамі і дамаганьнямі беларуска-амэрыканскае дыяспары да сёньняшняга рэжыму ў рэспубліцы (друкуецца побач).

Папаўдні беларуская дэманстрацыя прадўажалася перад сядзібай-гігантам Расейскае Фэдэрацыі (былой амбасады СССР). Дэманстранты дружна скандавалі: «Далоў расейскі імпэрыялізм», «Ельцын, калі ласка забяры Лукашэнку», «Нам ня трэба старэйшага брата», «Рукі прэч ад Беларусі», і заўсёдняе «Жыве Беларусь». Калі-ж прадстаўнікі беларускіх арганізацыяў былі дапушчаныя ў памешканьне расейскае амбасады і зажадалі перадаць расейскаму паслу беларускія дамаганьні, расейцы разгубіліся, спачатку тыя дамаганьня меркавалі ўзяць, але патэлефанаўшы «некуды вышэй» раздражнена прагаварылі: «нічего не брать, нет, нет, нет». Пэтыцыя-дамаганьні амбасадару Варанцову былі высланыя заказной поштай! Дарэчы, дэманстрацыя перад расейскай амбасадай праходзіла як бы ў «спэц. зоне»; пікетаваць дазвалялася толькі пятнацём асобам зараз (паліцэйскія за гэтым уважна сачылі і лічылі!), рэшта дэманстрантаў мусіла быць на другім баку вуліцы. Пры ўезьдзе ў двор амбасады былі зачыненыя масыўныя мэталёвыя брамы-краты, а перад брамай быў узьняты шаравы бар'ер, накшталт супрацьтанкавых загароджаньняў.

Беларуская палітычная дэманстрацыя у Вашынгтоне задакумэнтавала пазыцыю беларусаў-амэрыканцаў у Дзяржаўным дэпартамэньце, сярод амэрыканскіх палітыкаў і шырокага грамадзтва.

Аляксандар Сільвановіч

Нашая мэта — незалежная дэмакратычная Беларусь... Мы пратэстуем супраць палітыкі зьнішчэньня беларускае дзяржаўнасьці і русыфікацыі...

Усяго толькі пару год таму, мы з гонарам падымалі наш бел-чырвона-белы сьцяг, зь вялікім маральным задавальненьнем удзельнічалі ва ўрачыстай падзеі адчыненьня ў Вашынгтоне Беларускае Амбасады, у краіне дзе асялілася панад паўмільёну нашых землякоў. Беларуская Амэрыка шчыра вітала прадстаўніцтва Беларускае Дзяржавы ды, наколькі магла, наладжвала супрацоўніцтва, спрыяла кантактам, дапамагала...

Нажаль падзеі пайшлі іншым шляхам, не беларускім нацыянальным. У выніку — Беларусь ня шукае кантактаў з Амэрыкай і Захадам, а прэцца на ўсход, у Расею. Паміж Беларускай Амэрыкай і сёньняшнім беларускім урадам супрацоўніцтва няма і ня можа быць. Устанаўленьне савецкага сьцягу, праводжаньне старое савецкае эканамічнае, ды беларуска-ненавісьніцкае царскае палітыкі перарывае магчымасьць супрацоўніцтва. Але, як і раней Беларуская Амэрыка будзе ісьці сваім шляхам да адраджэньня дэмакратычнае беларускае дзяржавы з нацыянальным бел-чырвона-белым сьцягам. І мы упэўненыя, што надыйдзе час, калі зялёна-чырвоныя колеры над гэтым будынкам будуць замененыя на беларускія нацыянальныя бел-чырвона-белыя сьцягі, а Беларускае Прадстаўніцтва ў Амэрыцы будзе рэпрэзэнтаваць беларускую нацыянальную дзяржаву.

Жыве Беларусь!

(З прамовы Вітаўта Кіпеля)

BIELARUS
Belarusan Newspaper in the Free World
Published monthly by
BELARUSAN AMERICAN ASSOCIATION, INC.
Subscription $ 30 yearly
«БЕЛАРУС» — Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Падпіска зь перасылкаю 30 дал. на год.
Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, могуць зьмяшчаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

Coalition in Defense of Democracy and Human Rights in Belarus

ЗАЯВА*

Як беларусы Злучаных Штатаў глядзяць на апошнія падзеі ў Беларусі?

Беларусы ЗША, якія належаць да розных беларуска-амэрыканскіх арганізацыяў і розных веравызнаньняў, з занепакаеньнем сочаць ход падзеяў на Беларусі ад часу, калі прэзыдэнтам Рэспублікі Беларусь стаўся ў ліпені 1994 году Аляксандар Лукашэнка. Лукашэнка павярнуў рэзка ў адваротны бок ход культурнага разьвіцьця ў Беларусі, якое да ягонага прэзыдэнцтва ішло ў кірунку адраджэньня нацыянальнай культуры і аднаўленьня поўнапраўнае ролі беларускае мовы. Лукашэнка за ўвесь час свайго прэзыдэнцтва ані разу ня выказаўся прыхільна пра беларускую мову і ролю нацыянальнае культуры ў адбудове беларускае дзяржаўнасьці. Наадварот, ён дазволіў сабе са свайго высокага становішча абсьмяяць беларускую мову як мову «бедную».

Пад уплывам пагардлівага стаўленьня прэзыдэнта і ягонага акружэньня да беларускае мовы, факт прызнаньня майскім (1995 г.) рэфэрэндумам расейскай мове *роўнага статусу* з мовай беларускай выкрыўлены нізавымі чыноўнікамі і прыпаднесены грамадзтву як факт адмаўленьня ад беларускай мовы. Рэфэрэндум па моўным пытаньні набыў такім чынам антыбеларускі характер і прывёў да таго, што нацыянальная мова страціла нават тыя сьціплыя пазыцыі, якія здабыла за першыя гады незалежнасьці. Школьная і выдавецкая статыстыка 1995 году красамоўна сьведчыць пра гэтыя страты.

За зьдзекам над беларускай моваю з боку афіцыйных уладаў пайшоў гвалт прэзыдэнцкае адміністрацыі, часта з парушэньнем заканадаўства і Канстытуцыі, над сродкамі масавай інфармацыі, свабоднымі прафсаюзамі, звычайнымі грамадзянамі, парлямэнтарыямі і нават Канстытуцыйным судом.

Выкрыўленьне вынікаў майскага рэфэрэндуму ня спынілася на мове. За здачай аднаго з найгалоўнейшых кампанэнтаў культурнага адраджэньня, нацыянальнай мовы, прыйшла чарга на дзяржаўнасьць. Беларуска-расейскі дагавор ад 2 красавіка 1996 году гаворыць — са спасылкай на майскі рэрэфэндум — пра *«глыбока інтэгрыраванае палітычна і эканамічна Супольніцтва Беларусі і Расіі»*, тымчасам як у рэрэфэндуме тым пытаньне было толькі пра «эканамічную інтэграцыю».

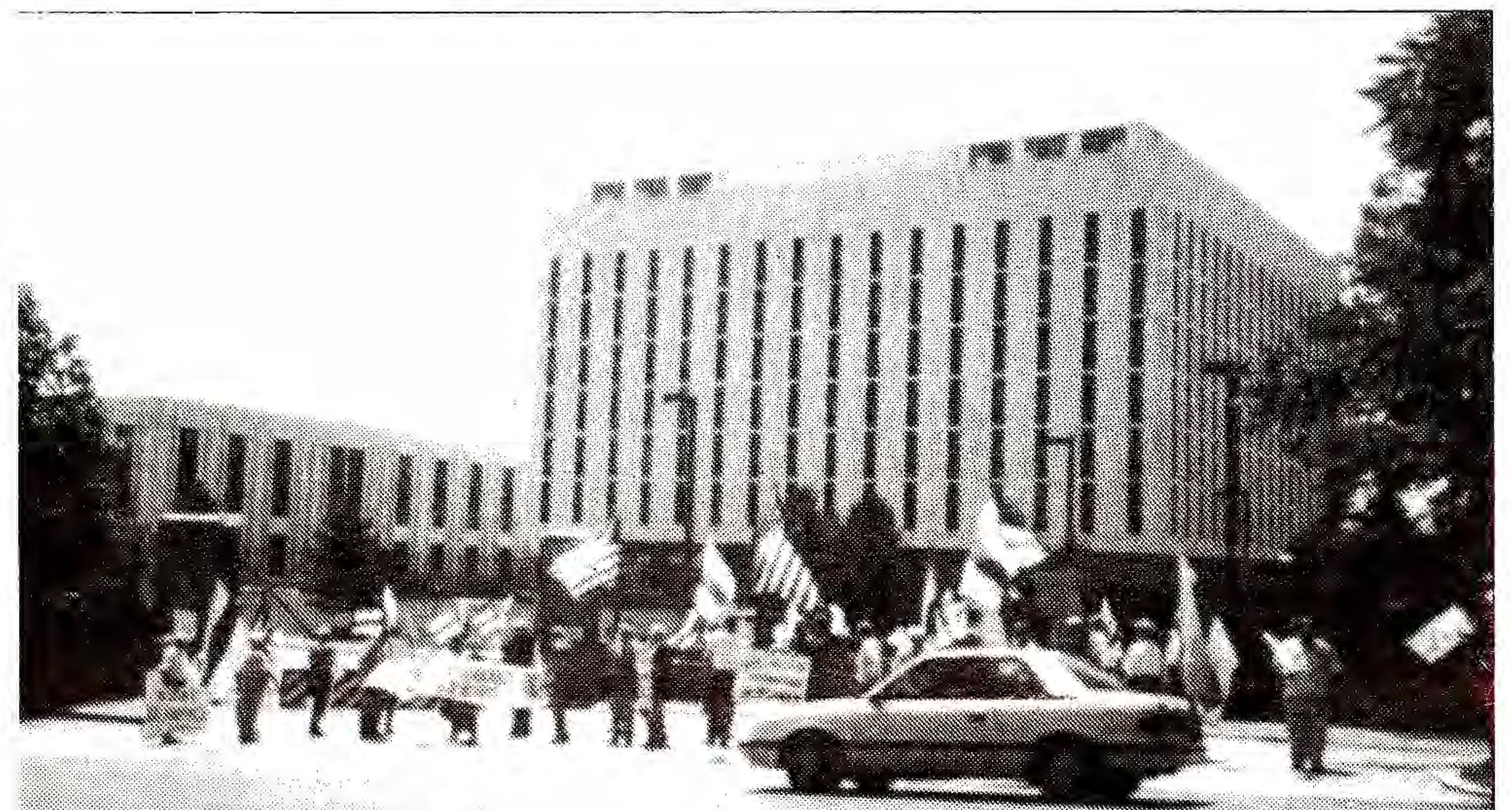
Беларусы Амэрыкі блізка сочаць ход падзеяў на Бацькаўшчыне і жахаюцца ад таго, што вырабляе з уладаю прэзыдэнт Лукашэнка. Шмат хто зь іх адчувае сёньня падобна да тае беларускае пэнсіянэркі Ларысы Шыловіч, якая напісала пра Лукашэнку ў газэту «Свободные новости–плюс» (#18, май 1996 г.) /пераклад з расейскае/: «Але мы памыліліся, даверыўшы лёс свае краіны чалавеку, якому чужое ўсё беларускае. Я часта думаю: як мог у беларускай вёсцы нарадзіцца чалавек, які не шануе свае краіны, ейных традыцыяў, культуры, мовы. І пасьля зрабіла высноў — для яго ўлада найвышэй за ўсё». Пытаньне толькі, якая карысьць ад гэтай улады, калі нацыянальная культура, а зь ёй і эканоміка бязупынна ідуць наніз? І гэтае падзеньне прывяло ўжо да расколу беларускага грамадзтва, як пра гэта сьведчаць падзеі апошніх двух месяцаў. Аргумэнт беларускіх уладаў перад заходнімі інвэстытарамі, што Беларусь — краіна стабільнасьці, пачынае траціць сваю пераканальнасьць.

Што беларусы Злучаных Штатаў будуць рабіць, калі дасюлешняя палітыка адміністрацыі прэзыдэнта Лукашэнкі будзе працягвацца?

Амэрыканскі палітычны лад і традыцыі даюць шырокія магчымасьці прыватным грамадзянам і няўрадавым арганізацыям камунікавацца як з органамі ўлады, гэтак і шырокімі грамадзянскімі коламі. Калі ў 1991 годзе стварыліся ў Беларусі ўмовы свабоднага наведваньня краіны ды паўсталі магчымасьці прыватных кантактаў і супрацоўніцтва па розных кірунках, беларусы Амэрыкі актыўна падключыліся перш-наперш да справы дапамогі ахвярам Чарнобыля ў Беларусі, а таксама супрацоўніцтва з культурнымі і навуковымі ўстановамі. Гэтае супрацоўніцтва, як і чарнобыльская справа, у меру магчымасьцяў беларуска-амэрыканскага грамадзтва і стаўленьня з боку Рэспублікі Беларусь будуць працягвацца далей. Але разам з гэтым амэрыканскія беларусы будуць уздымаць трывогу і падаваць да агульнага ведама інфармацыю пра заціск свабоды ў Беларусі, парушэньні там правоў чалавека і ўмацоўваньне дыктатуры. Беларусы Амэрыкі будуць далей трымаць цесную лучнасьць з кіраўніцтвам амэрыканскіх прафсаюзаў, інфармаваць яго аб падзеях, што закранаюць правы працоўных Беларусі і справу іхнай міжнароднай салідарнасьці.

Кантынгент дэманстрантаў зь Нью Джэрзі, Нью Ёрку, Пэнсыльваніі

Пікетаваньне Расейскай Амбасады

Зьлева направа А. Хадыка, Я. Запруднік, А. Шукелойц, В. Цярпіцкі, С. Бесараб, В. Кіпель фота: Н. Запруднік, В. Мельяновіч.

Праз сваіх кангрэсмэнтаў і сэнатараў, а таксама іншых вядомых палітыкаў, беларусы Злучаных Штатаў будуць дамагацца адпаведных дзеяньняў амэрыканскіх уладаў ня толькі ў двубаковых амэрыканска-беларускіх дачыненьнях, але й на міжнароднай арэне, з мэтай умацаваньня незалежнасьці Рэспублікі Беларусь ды палепшаньня аховы правоў чалавека і правядзеньня дэмакратычных рэформаў.

Разам з усім гэтым беларусы Амэрыкі будуць клапаціцца пра долю Беларусі, ейнае адраджэньне, дабрабыт і свабоду. Будуць жадаць беларускаму народу вытрываласьці, посьпехаў у працы і ў выбары мудрага кіраўніцтва, якое дбала-б пра росквіт беларускай дэмакратычнай дзяржаўнасьці, адбудову цесна ўзаемазьвязаных эканомікі і культуры ды наладжваньне прыязных дачыненьняў і супрацоўніцтва з усімі суседнімі краінамі.

Аляксандр Сільвановіч, Ян Запруднік,
сустаршыні Кааліцыі

*уручаная Беларускай Амбасадзе

АДЗНАЧЭНЬНЕ 25 САКАВІКА

КВЭБЭК, КАНАДА

23 Сакавіка у Мантрэалі, Квэбэк, на Ўкраінскай радыёстанцыі «Час» адбылася 15-хвілінная перадача на беларускай мове, прысвечаная 78-м угодкам БНР. Сьвяточная Акадэмія ладзілася 24 сакавіка у Залі Праваслаўнай Катэдры Сьвятога Пятра і Паўла пад Пагоняй ды пад бел-чырвона-белым сьцягам.

Акадэмія пачалася з малітвы а. Аляксандра Яноўскага ды Беларускага Нацыянальнага Гімну. Сп. Анатолі Хрэноўскі прывітаў да павіншаваў у сваёй прамове ўсіх прысутных. Даклад аб утварэньні Беларускай Народнай Рэспубліцы падрыхтаваў і прычытаў сп. В. Белмач. Падчас сьвяткаваньня прысутныя ўбачылі відэафільм з Бацькаўшчыны аб адзначэньні Дня Незалежнасьці Беларусі. На заканчэньне слова ўзяў а. Аляксандр Яноўскі, пасьля чаго быў прасьпяваны Канадыйскі Гімн. Вёў Урачыстую Акадэмію сп. Г. Хрэноўскі.

Пасьля сканчэньня афіцыйнай часткі Сьвяткаваньня, удзельнікі прадоўжылі сьвяткаваньне за пачастункам, каторы падрыхтавалі шаноўныя жанчыны.

А. Хрэноўскі

Чыкага

У нядзелю 28-га красавіка Беларускі Кардынацыйны Камітэт (БКК) у Чыкага адзначыў 78-я ўгодкі Абвешчаньня на Беларусі, 10-я ўгодкі Чарнобыльскае катастрофы, а таксама 100-я ўгодкі зьяўленьня першых беларускіх эмігрантаў у штаце Ільліной.

У гэты дзень беларускі нацыянальны бел-чырвона-белы сьцяг лунаў побач амэрыканскага пры Гарадзкой Управе (City Hall).

Сьвяточная грамада розных канфэсыяў сабралася ў залі Царквы Хрыста Збаўцы. Заля была ўпрыгожаная нацыянальнымі сымбалямі, партрэтамі беларускіх выдатных дзеячаў.

Праграму вялі сп-ня Вера Рамук і Др. Роляну Талівэр. Урачыстасьць пачалася сьпевам амэрыканскага гымну, у след за гэтым а. Джан МэкДанэл, настаяцель беларускай каталіцкай Царквы Хрыста Збаўцы ўсходняга абраду, сказаў прынагодную малітву, а далей усе прысутныя адсьпявалі «Магутны Божа» пад кіраўніцтвам дырыгэнта Эдвіна Вокэра. У прывітальным слове Старшыня БКК у Чыкага Др. Вітаўт Рамук нагадаў, што шмат хто на Беларусі пасьля леташняга рэфэрэндуму меў пачуцьцё страчанай Бацькаўшчыны і вось надыход 78-х угодкаў Абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі з'электрызаваў масы да абароны незалежнасьці, выяўленай у дэманстрацыі 24-га Сакавіка, зь якой брутальна і крывава расправяляліся праваахоўныя ворганы. Далей нагадаў пра 10-я ўгодкі Чарнобыльскае катастрофы й яе наслeдкі ў форме ўзросту захворваньняў дзяцей, а на апошку ўспомніў пра 100-я годкі зьяўленьня першых беларускіх эмігрантаў у штаце Ільліной.

Хвілінай маўчаньня прысутныя ўшанавалі памяць усіх герояў, аддаўшых сваё жыцьцё ў змаганьні за незалежнасьць Бацькаўшчыны, а таксама Сябру БКК Паўла Брушкевіча, які адыйшоў у лепшы сьвет сёлета.

Др. Роляну Талівэр прадставіў гасьцей, которыя спрыяюць беларускай справе: спню Пэт Міхальскі, асыстэнтку губэрнатара Ільліной па этнічных справах, сп-ню Роз Фарына, кіраўнічку імпрэзаў у Дэйлі Цэнтры, а таксама і мастакоў зь Менску, а іпер жыхароў Чыкага сп. Юзафа Пучынскага, Леаніда Асеннага і Анатоля Упарта. З прывітальным словам выступіла Пэт Міхальскі ды прычатала прывітаньне ад губэрнатара Ільліной Джымі Эдгара.

Зьмястоўны даклад на тэму дня прачытаў сп. Ванкарэм Нікіфаровіч.

У дакладзе прэлегент зазначыў, што Беларусь пертвараецца ў паліцыйную дыктатуру прэзыдэнта Лукашэнкі. Звальняюцца іншадумныя рэдактары газэт, зацiскаецца свабода слова, выціскаецца беларуская мова на карысьць расейскай, разганяецца брутальна дэманстрацыя.

Прывітаньне ад прэзыдэнта Клінтана з нагоды 78-х угодках Абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі прачытаў Др. Роляну Талівэр.

Сп-ня Роз Фарына, кіраўнічка імпрэзаў у Дэйлі Цэнтры, прывітала прысутных, падкрэсьліваючы важнасьць свабоды ў жыцьці народа ды прачытала праклямацыю ад мэра горада Чыкага Рычарда Дэйлі.

Украінскі грэка-каталіцкі біскуп М. Вівчар прывітаў прысутных ды нагадаў пра 400-я ўгодкі Уніі ў Берасьці.

Сп-ня Вера Рамук паведала, што былі атрыманыя прывітаньні ад Др. М. Смаршчка, Беларускай Асацыяцыі ў Лёс Анджэлес, Я. Арцюха, выдаўцы "Belarusian Review", аддзелу БАЗА ў Кліўлендзе, галоўнай кватэры БАЗА ў Нью Ёрку.

Адвакат Мэер расказаў аб сваім падарожжы ў Беларусь і аб цяперашняй сытуацыі.

Сьпявак і кампазытар М. Клейнэр-Парыч выканаў пачуцьцёва пад акампаніямэнт на гітары Я. Кантаровіча тры песьні сваёй кампазыцыі: «О, Беларусь, мая шыпшына» на словы Дубоўкі, «Мая сталіца» і «Ні туды ні сюды» на словы А. Салаўя.

У гэтым годзе плякетка ўзнаньня была ўручаная сакратаром БКК сп-ній Верай Рамук спадарству Раісе і Вольтэру Братківу. Раіса — беларускага паходжаньня, Вольтэр — украінскага, якія вызначыліся сваёй шчодрай дапамогай на ўладжаньне выставак і беларускай ялінкі ў Музэі Навукі і Індустрыі.

З кароткім прывітальным словам выступіў дыякан Аляксандр Аўраменка, беларускага паходжаньня, нагадваючы пра Вільню, дзе ён прыймаў удзел у заснаваньні беларускай гімназіі. Заканчальную малітву сказаў біскуп Вівчар.

Др. Роляну Талівэр выказаў падзяку госьцям, грамадзе за ўшанаваньне сваёй прысутнасьцю нацыянальнаі урачыстасьці, выканаўцам вакальна-музычнай часткі, сябром БКК, а. Яну МэкДанэл, сп-ні Ірэне Мароз за нарыхтоўку прыгожых запросінаў, Нікадэму Жызьнеўскаму за нарыхтоўку праграмкаў, сп-ням Марце Кучуры й Мар'яне Андэрсан, што дапамагалі пры абедзе ды яе дочкам Тыорант і Ліндсэй за продаж сьцяжкоў, Тамме Кучуры за продаж білетаў і мастакам за паказ абразоў.

Адсьпеваньнем беларускага нацыянальнага гімна «Мы выйдзем шчыльнымі радамі» пад кіравецтвам сьпявака Клейнэра і "God Bless America" закончылася ўрачыстая праграма.

Др. В.Р.

ТАРОНТА, КАНАДА

Сьвяткаваьне 78-х угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі Згуртаваньне Беларусаў Канады ладзіла ў нядзелю 31-га сакавіка. Гэтак ужо 48-мы раз ад свайго заснаваньня ЗБК само, альбо ў каардынацыі зь іншымі беларускаімі арганізацыямі ў Канадзе адзначыла Сьвята 25-га Сакавіка 1918-га году. Вельмі мала асталося ў жывых тых, хто ўпяршыню ў Торонто сьвяткавалі гэты гістарычны дзень. Але на працягу апошніх 15-ці год пачала памалу прыходзіць у Канаду новая эміграцыя, многія зь якое прыйшлі на зьмену старэйшым, працягваючы грамадзкае жыцьцё. У некаторых выпадках старэйшае пакаленьне ня хоча ўступіць сваіх пазыцыяў малодшым, што прыводзіць да маленькіх канфліктаў, але бальшыня грамадзтва гэта разумее і прымае як нармальнае зьявішча і спаборніцтва. Гэтыя радкі гэтаксама пішуцца пасьля слушных і няслушных крытычных заўвагаў да мінулае імпрэзы, што сьведчаць, аднак, толькі пра жывое грамадзтва.

Сьвяткаваньне пачалося Багаслужбай у мясцовай БАПЦаркве. Ладная грамада людзей напоўніла сьвятыню. Мітрапаліт Мікалай у саслужэньні з айцом Міраславам маліўся за Беларускі народ, за Беларусь, якая стала пад вялікай загрозай страты той дзяржаўнай незалежнасьці, якая адрадзілася 5-ць год таму. Пасьля Малебну й сьпеву «Магутны Божа» прысутныя перайшлі ў залю, каб за сталамі перакусіць і прыняць удзел у сьвяточнай праграме. Мітрапаліт Мікалай дабраславіў ежу й прысутныя заселі за сталы. Варта зазначыць, што дзьве трэці гаспадынь ужо з новае эміграцыі, а сярод сьвяточнай грамады хіба працэнтаў дзесяць дзяцей. Прысутнасьць дзяцей важная й таму, што вялікая частка праграмы была належная ім.

Афіцыйна адкрыў урачыстасьць сакратар Управы ЗБК сп. Ю. Рапэцкі. Да прамовы быў запрошаны старшыня ЗБК сп. Мікола Ганько. Прамоўца акрэсьліў значэньне сьвята ня толькі для мясцовага грамадзтва, але ў галоўным, як маральная падтрымка беларускаму народу ў змаганьні за свае правы, за сваю дзяржаву, за незалежную Беларусь. Кіраўніцтва далейшай часткі праграмы пераняла сп-ня Каця Аўсовіч. У праграме былі дэклямацыі дзяцей паадзіночна й гуртам, прыгожая ігра на скрыпцы. Прафэсыйная сьпявачка сп-ня Тацьцяна Івчэнко выканала чатыры песьні пад свой уласны акампанэмэнт.

У сярэдзіне праграмы былі зачытаныя сьвяточныя прывітаньні ад Беларускага Народнага Фронту «Адраджэньне» зь Менску, ад газэты «Голас Радзімы», ад беларусаў Летувы, Масквы, ды таксама ад беларускіх арганізацыяў ЗША, Ангельшчыны, Бэльгіі й інш. Сп. Раман Кардонскі зрабіў агляд палітычных падзеяў у Беларусі, якія ня вельмі цешылі прысутных, бо беларуская дзяржаўнасьць стала разьменнай манэтай у палітычнай гульні ня толькі беларускіх палітыкаў, але й адначасна расейскіх. Сп. Юрка Рапэцкі коратка расказаў пра дзейнасьць беларускіх вучоных у дзеленьні перакладу сьв. Пісьма на беларускую мову і сп. К. Акула пра апошнія весткі зь Беларусі. Усе прамоўцы гаварылі сьцісла да тэмы ды прысутныя слухалі ўважліва. Праграма сьвяткаваньня скончылася Беларускім нацыянальным Гімнам.

За падрыхтоўку дзіцячай часткі праграмы падзяка належыцца сп-ні Каці Аўсовіч і бацьком Дзяніса Цырульнікава, Алёшы Няпомняшчага, Фёдара Паўловіча, Ксені Кардонскай, Аксаны і Каці Аўсовіч. Трэба адзначыць паважны ўклад сп-ні Тацьцяны Івчэнко, якая за кароткі час падрыхтавала чатыры песьні, ды хоць яна ёсьць украінка, але зь яе вымовы ў выступах гэтага ня было чуваць аж да моманту, калі прывітала нас са сьвятам ды йзноў перайшла на беларускую мову канчаючы праграму дэклямацыяй «Варожасьць шляху не зачыне, У перашкодах дух расьце...». Цудоўныя словы, цудоўнае выкананьне! Дзякуй Тацьцяна!

Вялікая падзяка належыцца старэйшай і малодшым гаспадыням за прыгатаваную перакуску і эстэтычнае падрыхтаваньне залі. Вялікае дзякуй усім тым, хто прысьвяціў гэты дзень беларускай справе ў падрыхтоўцы й прысутнасьці на імпрэзе. Зразумела, нельга не памянуць тут Пачэсьнейшага Ўладыку Мікалая і айца Міраслава за іхны ўклад. Нашы суродзічы і на Бацькаўшчыне ёсьць Вам удзячныя за Вашу маральную падтрымку цяпер і ў будучыні.

М.Г.

ВОСЬМАЕ ПАЛОМНІЦТВА ДА БЕЛАРУСКАГА КРЫЖА І АСЬВЯЧЭНЬНЕ МЭМАРЫЯЛЬНАЕ ТАБЛІЦЫ ПАМЯЦІ ПАКУТНІКАЎ БЕЛАРУСІ

Думка, ўзьнесьці ля Беларускага памятнага Крыжа ў прошчы ў Мідлянд, Канадзе, мэмарыяльную таблiцу памяці ахвяраў камуністычнага тэрору ў Беларусі, дасьпела ў 1994 годзе, а праца над праектам завяршылася 1 чэрвеня, 1996 году, восьмым паломніцтвам і асьвячэньнем памятнай таблiцы.

АДКРЫЦЬЦЁ МЭМАРЫЯЛЬНАЙ ТАБЛІЦЫ

Группа паломнікаў: зьлева направа — Р. Жук-Грышкевіч, В. Кіпель, М. Ганько, З. Кіпель, Ф. Бартуль, Э. Пашкевіч, Ю. Каліна. **Фота К. Вініцкая**

ПАМЯЦІ АХВЯРАЎ КАМУНІСТЫЧНАГА ТЭРОРУ

Сотні тысяч нявінных ахвяраў расстрэляных у Курапатах, сотні тысяч беларускіх навукоўцаў, пісьменьнікаў, паэтаў, сялян і работнікаў замучаных у савецкіх астрогах, лягерох Варкуты, Калымы і Салаўкоў. Курапаты — дарога сьмерці сталася сымбалям генацыду беларускага народу, дакананага над ім палітыкай Савецкага рэжыму.

Паломнікі з Эўропы, ЗША, Брытанскай Калюмбіі й Квэбэку зьехаліся ў Бэры, Антарыё, 31-га травеня, каб назаўтра вырушыць у прошчу. Там чакаў на іх на ўзгорку, упрыгожаны Слуцкім паясам і Менскім льняным ручнікам, Беларускі Крыж, а побач яго на валуне, завершаным Еўфрасіней-скім крыжам, заслонена бел-чырвона-белым сьцягам мэмарыяльная табліца Памяці ахвяраў камуністычнага тэрору ў Беларусі. Абапал беларускі памятны комплекс ушаноўвалі бел-чырвона-белы й канадыйскі сьцягі.

У 10:30 раніцы ў сьвятыні прошчы айцец Аляксандар Надсон пачаў адпраўляць Сьв. Літургію.

Пасьля Багаслужбы працэсія падня-лася на ўзгорак да Беларускага Крыжа й мэмарыяльнай таблiцы. Акафістам Найсьвяцейшай Багародзіцы ўслаўлялі мы Маці Божую.

Каля Беларускага Крыжа айцец Надсон даручыў Старшыні ККБК адсланіць мэмарыяльную таблiцу, ды маліцвай (ягонае рэдакцыі):

«...Мы, слугі Твае... просім Цябе глянуць ласкава на гэтую памятную таблiцу, аценёную Крыжам Тваім сьвятым, пастаўленую на ўспамін пра ўсіх верных сыноў і дачок беларускага народу, якія нявінна цярпелі перасьлед і мучэньні ў вязьніцах, на катаржных работах і на выгнаньні ад Тваіх і нашых ворагаў, і якіх аддавалі на лютую сьмерць... хай іхняя ахвяра ня будзе дарэмнаю, але, як тое зерне, прынясе багаты плён справядлівага міру, свабоды і шчасьлівай будучыні для ўсяго беларускага народу... А ім самім дай вечны супакой і шчасьце сузіраць Аблічча Тваё...»

Паніхіду за усіх пакутнікаў беларускага народу завяршыў агульны напеў — «Вечная памяць!».

У сваёй удумлівай прамове др. Вітаўт Кіпель, зрабіў агляд як ушаноўваюць беларусы сваіх землякоў за межамі Беларусі (гл. зацемку).

Песьняй «Сьпі пад курганам героў...» і гімнам «Магутны Божа» закончылася малітоўная частка ўрачыстасьці.

Старшыня ККБК й Камітэту праэкту мэмарыяльнае таблiцы др. Раіса Жук-Грышкевіч дзякавала паангельску й пабеларуску айцу Аляксандру Надсону, Апостальскаму Візытатару для Беларусаў, айцу Джэймс Фаррэл, дырэктару прошчы ды сьвятаром з прошчы, што брали ўдзел у нашых урачыстасьцях. Выказала шчырую падзяку прамоўцу др. Вітаўту Кіпелю, усім ахвярадаўцам із ЗША, Эўропы, Аўстраліі й Канады, прысутным, а асабліва нашым сябром з далёкіх краін: а. А. Надсону з Англіі, гісторыку Юрку Каліну зь Беластоку; сп-ні Каці Вініцкай зь Лёс Анджэлес, спадарству Франьцішу й Веры Бартулям зь Нью Ёрку, спадарству Вітаўту й Зоры Кіпелям зь Нью Джэрзі, сям'і Анатоля — старшыні Згуртаваньня Беларусаў у Квэбэку — і Крыстыны Храноўскіх з Мантрэалю, Эве Пашкевіч-МэКарвіл з Брытыйскай Калюмбіі, ды й Антарыйцам з Пэры Саунд, Гамілтану, Ашавы, Таронта.

Шчырая падзяка прысутным спадарыням Бэрнардэце Мэрдок і Маргарэце Кэлі і іхнім сем'ям за сталую маральную й фактычную падтрымку й дапамогу ў арганізацыі ўсіх васьмі паломніцтваў да Беларускага Крыжа.

Дзякавала сябром Камітэту мэмарыяльнай таблiцы: спадарыням Каці Вініцкай й Івонцы Сурвілла; фатографам: Янку Сурвіллу, Джону Лявіолет.

Спадарыня Вэраніка Каткавічанка-Клентэк, калісь сяброўка Саюзу Беларускай Моладзі, з Вроцлава, з прывітаньнем удзельнікам, перасылае й просьбу, у часе ўрачыстасьцяў успомніць імёны ахвяраў сталінізму зь ейнас сям'і, а гэта: дзьве сястры, Анелька, калісь сяброўка Беларускага Студэнцкага Саюзу ў Вільні, і Галена, два браты, яна і ейны сын, што памёр у ссылцы. Беларускі мастак з Парыжа Міхась Наўмовіч просіць успомніць імя ягонага сябры Янкі Філістовіча, які ў 1953 годзе, у веку 28 гадоў, загінуў «ад кулі бальшавіцкіх забойцаў».

Сьвятар зь Індыі, які у галаве працэсіі нёс крыж, ад імя дырэктара прошчы, айца Джэймс Фаррэл, вітаў беларускае паломніцтва й выразіў сваё асабістае задаваленьне з таго, што ён быў удзельнікам такой важнай урачыстасьці.

Затым прысутныя складалі перад мэмарыяльнай таблiцай кветкі гвазьдзікаў, каб у гэткі спосаб падкрэсьліць сваю пашану памяці пакутнікаў Беларусі, а спадарыні Вера Бартуль, Каця Вініцкая й Зора Кіпель зь белых і чырвоных кветак улажылі перад манумэнтам бел-чырвона-белы сьцяг.

Пасьля 3-ай гадзіны дня паломнікі із ЗША сьпяшаліся ў далёкую дарогу. З Богам, да наступнага паломніцтва!

Раіса Жук-Грышкевіч

У часе гэтае падзеі зь Менску прыйшло прывітаньне ад навукова-грамадзкага цэнтру «Беларуская перспектыва» наступнага зьместу:

Мы ўдзельнікі навуковае канфэрэнцыі, арганізаванае «Беларускай перспектывай», вітаем удзельнікаў урачыстасьці асьвячэньня мэмарыяльнае дошкі памяці ахвяраў камуністычнага тэрору ў Беларусі. Мы ўпэўненыя, что памяць пра людзей, якія былі замучаныя й зьнішчаныя бальшавіцкім рэжымам дапаможа нам усім больш годна і пасьлядоўна дамагацца забясьпячэньня людзкіх правоў у Беларусі ды будаваць нацыянальную дзяржаву.

Подпісы: В. Голубеў, П. Лойка, У. Конан, А. Невяроўскі, А. Кіштымаў, Л. Пеціна, М. Міцкевіч, З. Шыбека, Д. Карпаў, В. Грыцкевіч, В. Трыгубовіч, і інш.

БЕЛАРУСКІЯ ПОМНІКІ

(урыўкі з прамовы Вітаўта Кіпеля)

Далёка ў Сібіры, на падступах да Калымскага краю, стаіць помнік нашаму земляку, адкрывальніку багацтваў Сібіры, зьняволенаму царскага рэжыму, паўстанцу 1883 году Івану Чэрскаму. Ёсьць помнік нашаму зямляку, адкрывальніку мінэральнае скарбніцы Чылі Ігнату Дамэйку, гэтаксама паўстанцу супраць царызму. У падножжы Альпаў, каля гарадку Мітэнвальду стаіць помнік Слуцкім Змагаром. Так, шмат помнікаў выдатным сыным Беларусі раскідана па сьвеце. Амаль усе яны выступалі супраць паняволеньня нашае бацькаўшчыны Расеяй. А сама бацькаўшчына, будучы пад расейскай акупацыяй, помніка паставіць ня мела магчымасьці.

Не ўшанавала бацькаўшчына і ахвяраў бальшавіцкага рэжыму. А якраз гэты, бальшавіцкі адрэзак акупацыі Беларусі нанёс нам найболей зла, ахвяраў. Дастаткова будзе прыпомніць верш Т. Лебяды «Ой пралягла чыгунка за Байкалам, раўнюсенька нібы абрус, але-ж на ёй, амаль пад кожнай шпалай ляжыць замучаны ў выгнаньні беларус». Ахвяраў гэтага безчалавечнага рэжыму ў нас на Беларусі — мільёны. А помніка ім няма. Нават у нядаўнія часы адлігі, заклапочаныя штадзённым жыцьцём, няяснай будучыняй, ні грамадзтва, ні ўлады помніка ахвярам бальшавізму не паставілі. Нават справа не дыскутавалася! Ну, што-ж, так як і ідэя незалежнасьці і нацыянальная сымболіка перахоўваліся на эміграцыі, гэтак паза Беларусьсю мы будзем ставіць помнікі ахвярам чужацкага панаваньня. Будзем ушаноўваць нашых суродзічаў за межамі бацькаўшчыны да часу, пакуль на нашай зямлі ня будуць ім пастаўленыя сапраўдныя Помнікі Славы, да часу калі ў Менску ня будзе створаная Беларуская Плошча Перамогі.

АГЛЯД КНІГАЎ

ЧАС ЛУКАШЭНКІ

Днямі зь Беларусі атрымалі ліст. Не падаючы імя рэспандэнта, хачу зацытаваць асобныя мясьціны: «Кожны дзень пачынаецца для мяне з навінаў ад калег і знаёмых. На нашых вачах паўстае, матэрыялізуецца той самы прывід камунізму ў абліччы лукашызму. Ужо стаіць пытаньне аб звальненьні выкладчыкаў ВНУ, якія не падтрымліваюць Лукаша. Пра гэта сказаў сам Лука. На 25 Сакавіка мы вывесілі сьцяг за акно. Пасьля гэтага жонка баіцца стуку ў дзьверы, а да мяне вярнулася амаль забытае пачуцьцё — пачуцьцё прысутнасьці бальшавізму, таго самага — варожага ўсяму беларускаму.

Пры ўсіх мінусах сёньняшней сытуацыі назіраюцца і нязначныя ў параўнаньні з пагрозаю плюсы: 1. За апошнія пяць гадоў вырасла пакаленьне, якое лічыць, што іх радзіма не СССР, не СНД, а Беларусь. Яны і выйшлі 2 красавіка. 2. Савецкае і беларускае яшчэ не былі ў такой канфрантацыі, як зараз. Тлумачу: усе гады саветы падтрымлівалі сяк-так беларускі афіцыёз, адсюль народныя пісьменьнікі, вышываныя ручнікі і г.д. Сёньня-ж заігрываньне скончылася, і ўлада выразна сказала вуснамі «самага разумнага»: «Хваціт дурыць народ!» Што азначае: «гэты язык нікаму нянужан». А што існуе нешта апроч «языку», ён і не здгадваецца. Нашыя дэмакраты, якія ва ўпор не хацелі бачыць ніякіх «нацыяналістаў», цяпер сьцямілі: адзіная дэмакратычная масавая сіла — беларускі рух. А яшчэ пару месяцаў назад яны пасьмейваліся ў кулачок: у адносінах да беларушчыны яны займалі да апошняга часу прыкладна тую-ж пазыцыю, што і Лука. Аднак прыцісьнула.

У газэтах, на тэлебачаньні цэнзура на ўзроўні часоў СССР. Нічога нельга. Аднак газэты «Свабода» не дакупіцца — расхопліваюць. Вось дзень пры дні чакаем, што і яе забароняць. Пра менскія падзеі людзі па-за Менскам практычна нічога не ведаюць, поўная інфармацыйная блякада.

Пару тыдняў таму сабраўся я ў навукова-мэтадычны цэнтар падручнікаў і навучальных дапаможнікаў і быў вельмі засмучаны: няма грошай, найперш на беларускую літаратуру, нават тыя кнігі, што ўжо аддрукаваныя, ляжаць у друкарні, але няма грошай забраць іх. А кнігі там рыхтуюцца да друку па тры-чатыры гады, значыць, выходзяць яны, калі выходзяць наагул, у пэўнай меры, састарэлыя. Лука прыдумаў экспэртную камісыю для гуманітарных выданьняў. Фактычна — Главліт. Вельмі жорсткая цэнзура. Адным словам, нічога значнага беларускага за Лукою выходзіць ужо ня будзе. Я пра навучальную літаратуру. Наконт мастацкай, то дзяржаўныя выдавецтвы маюць грошы толькі на жабрацкі заробак сваім супрацоўнікам і няма чаго казаць пра выданьне нейкіх там кніжак. Таму ўсё, што зараз з'яўляецца па-беларуску — альтэрнатыўнае ўладзе, у тым ліку і ў сэнсе фінансаваньня».

На шлях, па далячынь упаў страшэнны морак.
На Беларусі — ноч. Ні месяца, ні зорак.
Нямая цемра скрозь. Мой смутак не сьціхае:
На Беларусі — ноч, маркотная, глухая.

А гэта ўжо радкі зь вершу В. Жуковіча. Вершы зьмешчаны ў часапісе «Полымя», нумар першы за гэты год — і першы нумар, які нарэшце патрапіў да нас. Чытаю яго — і нечарэчна радуюся, што той самы Лука ня цікавіцца беларускай літаратурай, не зазірае ў беларускамоўныя літаратурныя часапісы і не даручае рабіць тое сваёй тусоўцы. Бо інакш мы не прачыталі-б у тым самым нумары «Полымя» верш Рыгора Барадуліна — няхай сабе і не зусім дасканалы мастацка, але, ва ўмовах сёньняшней Беларусі, Беларусі часоў Лукашэнкі, верш-учынак. Верш, які называецца «Спадар генерал»:

Булак-Булаховіча бацькам
Завуць вяры.
Спадар генерал
Закаханы рашуча ў Дзяржаву.
Пакуль што замерваюць
Ейныя межы вятры,
Дзяржаву вітае
Цыганскае сонца ўгары.
І верш генеральскі
Змушае задумацца славу.
На небе ратайна бярэцца
Сузор'е Сяўня.
Як сьцяг беларускі,
Балюча зара дагарае.
І чуе легенда,
Як поўніць нутро вышыня.
Балюткая зорка ўзыжодзіць
На лабасхіле каня.
Яна не спакорыццаі
Чырвоназоркавай зграі!

Большую частку нумару займае раман, дакладней, ягоны першы разьдзел, з вымучанымі, псыхалягічна нявывераньмі дыялёгамі і ўчынкамі герояў, але той раман пра падзеі напрыканцы вайны ва акупаваным Менску, на Беларусі, дзе жывуць і дзейнічаюць героі — савецкія салдаты і «калябаранты». Напэўна, твор грунтуецца ня толькі на падставе дакумэнтаў Другога Усебеларускага Кангрэсу, шчодра цытаваных (без спасылак), але й на ўспамінах, аповядах удзельнікаў. Адзін з галоўных герояў раману ўжо знаёмы з папярэдніх твораў пісьменьніка Масей Зазыба. Напачатку вайны ён рашуча адхіліў прапанову свайго былога сябры стаць у шэрагі беларускіх нацыяналістаў, якія ўзяліся за адраджэньне роднага краю. Тады ён палічыў, што іх дзейнасьць 'ня добра пахне' (раман «Свае і чужыя», Менск, 1984, с. 298). Новы раман пісьменьніка клаўся на паперу ў новых умовах, таму нясе адбітак і новага часу: няма простых выпадаў супроць 'нацдэмаў', 'калябарантаў'; генерал, што адбыў пакараньне ў Сібіры, але заклiканы Чырвонай Арміяй; штрафныя батальёны, якімі гацілі пад Масквой; ня зусім ружовыя партызаны (праўда, пасьля вершу Л. Геніюш усё выглядае знаёмым, толькі больш бляклым) і г.д. Новы Масей ужо перакладае малітвы на беларускую мову, праўда, па ініцыятыве папа Дворскага, які гаворыць: «Чаму ж я тады па руску гавару? Ды таму, што царкоўная служба вымагае. У праваслаўнай царкве ў нас альбо стараславянская мова ў абавязковым ужытку, альбо на горшы выпадак — цяперашняя руская. Па-беларуску службы ў царкве не адпраўляюць... А мне хацелася б слухаць службу ў сваёй царкве па-беларуску».

У рамане багата таго, што было для аўтара новым-дазволеным. Напрыклад, тэма ўласаўцаў, дакладней, допыт аднаго лётчыка, які атрымаў загад бамбіць лягер савецкіх ваеннапалонных і ня выканаў яго. Лётчык перайшоў да ўласаўцаў з самалётам, але пасьля ўсё-ж трапіў савецкім ворганам. І як гаворыць генерал: «Словам, чаго можна чакаць ад нягодніка? Яму няўцям нават, што заданьне, якое атрымаў ад камандаваньня, заключалася... Трэба было зьнішчыць патэнцыяльных ворагаў!» У часе чытаньня твора падаецца, што аўтар недзе падзяляе, як рабіў заўсёды, «генеральную» лінію.

Першы разьдзел рамана нібы вядзе да галоўнага: Другога Ўсебеларускага Кангрэсу. Ня выпісаныя аўтарам, але названыя «Наталка Арсеньнева», якую Масей «не любіў, прынамсі заўсёды пазьбягаў ейнай кампаніі», М. Шчаглоў, Е. Ясюк, Р. Астроўскі, Я. Кіпель, Л. Случчанін, з багатым цытаваньнем дакумэнтаў, усе яны быццам супрацьстаяць Масею як сьвядомыя барацьбіты з Чырвонай Арміяй, што, натуральна, аўтарам не ўхваляецца. А вось Зазыба — іншая справа, ён ахвяра, лёсу, Сталіна, зьбегу падзей. Асобнае мейсца адведзена паседжаньню сяброў Беларускай Незалежніцкай партыі (М. Зуй, І. Гінько, М. Рагуля). Аўтар ад імя гасьцей і дэлегатаў называе Кангрэс запозьненым вадэвілем, у вусны генерала ўкладае іншую назву: шабаш.

Публікацыя ў часапісе прадугледжвае працяг. Масей, разам са «здраднікамі», пакутуючы, едзе некуды на Беласточчыну, а ягоны бацька (другая асноўная лінія твора) глядзіць парад партызанаў, толькі ўчора хварэўшых на панос, але якія сёньня «ішлі ў калоне нясьпешна і тупка, усё роўна як і не было ў лягеры на Ляхаўцы нядаўней хваробы».

Дарэчы, вобраз Масея Зазыбы цікавы яшчэ адным: «Хацеў бы мець трылогію Івана Чыгрынава. «Плач перапёлкі» я чытаў — таленавітая кніга. Добра было і займець і далейшыя кнігі, балазе ёсьць там у іх Масей, кажуць, пісьменьнік (дарэчы, мой зямляк) браў мяне як прататыпа» (Зь ліста М. Сяднёва да Л. Пранчака. «Масеева кніга», Менск, 1994, с. 100).

Зь іншых публікацыяў, якія нельга абмінуць, аповесьць Я. Баршчэўскага «Душа не ў сваім целе» у перакладзе М. Хаўстовіча, артыкулы З. Дзядзенкі «Ад Маладняка» да «Узвышша» і К. Мароз «Талент віленскага крытыка». Між іншым, у апошнім артыкуле аўтарка распавядае пра А. Луцкевіча і піша: «Аднак *прыйшоў час* з поўнай аб'ектыўнасьцю аддаць належнае ўкладу А. Луцкевіча». Можа, сапраўды зараз прыйшоў час? Можа, ня ўсё гэтак блага? Трэба толькі сілы, як піша яшчэ адна аўтарка «Полымя» З. Падлінская:

О Беларусь! Рамонкам белакрылым
Ты прарасла у сэрцы незаўжды.
І дай нам, Бог, знайсьці, нарэшце, сілы,
Каб вызваліць свой край зь нямой бяды.
Дай годнасьці, каб уваскрэсла слова,
Не апускаць ад сораму вачэй,
Каб не стагнала беларусаў мова
Гаротнай падчаркай сярод дзяцей.
Дай мужнасьці, сапраўднай дай адвагі
Прачнуцца ад сьляпога забыцьця,
Адкрыць нам вочы, горкім бедалагам.
Дай сілы, Бог, а значыць — дай жыцьця.

Лявон Юрэвіч

Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне
Згуртаваньне Беларусаў Канады

паведамляюць што
22-я Сустрэча Беларусаў Паўночнае Амэрыкі
адбудзецца сёлета ад 31-га жніўня да 2-га верасьня
ў Клііўлендзе, на селішчы «Полацак»
11022 Webster Rd. Strongsville, Ohio 441236
Tel: 216-238-3842, Fax: 216-238-9806

Тэмы сустрэчы:

Абарона дзяржаўнасьці і дэмакратыі Беларусі
200-годзьдзе гораду Клііўленду

Дакладная праграма Сустрэчы будзе выдрукаваная
ў наступным нумары «Беларуса»

ЗАМАЎЛЕНЬНЕ ГАТЭЛЯЎ

Call toll free **1-800-843-7663**
Belarusian Convention B060000259
latest call by **8-17-96**

СУСТРЭЧА СА СТАРШЫНЁМ ВС РБ С. ШАРЭЦКІМ

У другой палавіне травеня сёлета Старшыня Вярхоўнага Савету Беларусі Сымон Шарэцкі, на запрошіны Інфармацыйнага Агенцтва Злучаных Штатаў, наведаў Вашынгтон, дзе правёў шэраг спатканьняў з прадстаўнікамі міністэрстваў, азнаёміўся з сыстэмай разьмеркаваньня і ўзаемасувязі фэдэральнай і мясцовых уладаў. Сьпікера парламанту суправаджалі ў падарожжы дэпутат ВС і лідэр Аграрнай партыі сп. Мячыслаў Гіруць ды старшы дараднік Шарэцкага сп. Уладзімір Улаховіч.

На прапанову сп. Шарэцкага адбылося ў Вашынгтоне 21 травеня спатканьне з групай амэрыканскіх беларусаў, якіх запрасіла пасольства РБ. Сустрэча адбылася ў рэстаране вашынгтонскага гатэлю «Мэйфлаўэр». У ёй узялі ўдзел трое вышэй названых гасьцей і пасол РБ сп. Сяргей Мартынаў. З амэрыканскага боку за сталом былі (у альфабэтным парадку) спсп. Павал Васілеўскі, Расьціслаў Завістовіч, Надзя і Янка Запруднікі, Алеся Кіпель, Янка Раковіч і Алекс Сільвановіч.

Сп. Шарэцкі паінфармаваў коратка пра асноўныя праблемы, перад якімі стаіць цяпер Беларусь і ўпаасобку Вярхоўны Савет. Амэрыканскія суродзічы мелі нагоду задаць высокаму госьцю шэраг пытаньняў датычных галоўна да праблемы захаваньня незалежнасьці Беларусі, а таксама зьвязаных з апошнімі выпадкамі парушэньня правоў чалавека і станаўленьня прэзыдэнцкага самаўладзьдзя.

Хоць пагляды і ацэнкі палітычнага палажэньня ў Беларусі выказваліся з двух бакоў розныя, усе за сталом былі аднагодныя ў патрэбе супольных намаганьняў, скіраваных на змацоўваньне дзяржаўнасьці й дэмакратыі Беларусі. Сп. Шарэцкі, між іншага, выказаў гатовасьць паспрыяць правядзеньню ў 1997 годзе Другога зьезду беларусаў сьвету. Амэрыканскія суродзічы перадалі Старшыні ВС памятную запіску, у якой выказалі свае пагляды на апошнія падзеі ў Беларусі ды рост там, у выніку дзейнасьці прэзыдэнта Лукашэнкі, вабена-дыктатарскага рэжыму і русыфікацыйных тэндэнцыяў.

Я.З.

САЎТ-РЫВЭР ПРЫВІТАЎ «ДУДАРЫКАЎ»

(Карэспандэнцыя зь Менску)

Хай вочы гледачоў нібы ліхтарыкі,
Гараць сьвятлом і на далей.
Сьвяткуюць беларускія «Дударыкі»,
Свой дваццаціпяцігадовы юбілей.
М. Шынкевіч

Юбілею славутага калектыву «Дударыкі» адпавядаў агульны сьвяточны настрой, што панаваў на вуліцах сталічнага Менску. Каталікі адзначалі Вялікдзень, праваслаўныя — Вербніцу і Добравешчаньне.

Сьвяціла ласкавае веснавое сонейка, радасна пабліскваля і пераліваліся промнямі ў гаманлівых ручаінах.

Свае 25 угодкі «Дударыкі» адзначалі ў шматлюднай залі Палаца культуры аўтазавода, якая была запоўнена пад завязку, пераважна моладзьдзю, што яшчэ раз засьведчыла замілаванасьць калі не агульнай масы, дык цывілізаваных культурных менчукоў да роднага мастацтва, беларускага слова. Атрымалася сапраўднае і ўзрушальнае сьвята беларускасьці. Натуральна і нязмушана выяўлялі сябе ў роднай стыхіі не толькі «Дударыкі», але і іншыя мастацкія калектывы, па-беларуску, за асобнымі выключэньнямі, з прывітальнымі словамі выступалі шматлікія прадстаўнікі розных дзяржаўных і грамадзкіх арганізацый і ўстаноў, у тым ліку і адміністрацыі Прэзыдэнта.

Ад Згуртаваньня беларусаў сьвету «Бацькаўшчына» слова меў Яўген Лецка. Дакданей, выступіў па даручэньню Беларуска-Амэрыканскага грамадзскакультурнага цэнтру ў Саўт-Рыверы. Ён распавёў пра пачуцьці і ўражаньні, якія абудзілі «Дударыкі» ў беларусаў ЗША і Канады, што ўлетку прыязджалі паванд раваць па славутых мясьцінах роднага краю, мелі шмат цікавых сустрэчаў з жыхарамі. Самая кранальная і чульлівая была, бадай, у самым канцы пабыту, калі землякі завіталі ў адну зь менскіх беларускіх гімназій, пад дахам якой утульна пачуваюцца «Дударыкі». Захапіла, узрушыла, узрадавала і абнадзеіла не толькі майстэрства гурта, які з канцэртамі паездзіў па Беларусі, пабыў у Польшчы і Славакіі, Нямеччыне і Фінляндыі, але і сама атмасфэра беларускасьці, у якой узгадоўваюцца навучэнцы. Трэба належнае аддаць і дырэктару вучэльні, сп. Кастусю Пісарыку, і мастацкаму кіраўніку гурта Зьміцеру Равенскаму, які, дарэчы, нязьменна вядзе свой гурт наперад усе 25 гадоў, і харэографу Міколу Котаву. Асабліва зачапіла тады гасьцей за жывое песня «Маці Беларусь», словы якой напісаў выкладчык гімназіі М. Шынкевіч, а музыку З. Равенскі. Нават у самых песімістычна замаркочаных эмігрантаў, якія, здасцца, пачалі губляць веру ў Беларусь, у вачах заіськіліся сьлёзы мілаты і надзеі. «Дударыкі» не толькі ўдала сьпяваюць, але хвацка, з імпэтам скачуць. А іграюць у ансамблі аж на 30 інструментах, пры гэтым асобныя ўдзельнікі — на трох і нават на чатырох. Ці ж гэта не відочны прыклад таго, як пры спрыяльных умовах можа плённа разгарнуцца талент, які выяўляе сябе па сапраўднаму толькі на ўласнай глебе, на сваім спрадвечным грунце. І сустрэча з «Дударыкамі», мяркую, успрынялася суродзічамі сімвалам і выявай таленавітасьці нашага народу, маладой адроджанай і няскоранай Беларусі, якая ўсё больш актыўна заяўляе пра сябе сёньня і, будзем спадзявацца, стане паўнаўладнай гаспадыняй на роднай зямлі заўтра.

Беларуска-Амэрыканскі цэнтр у Саўт-Рыверы па ініцыятыве свайго старшыні, сп. Юркі Навумчыка, які быў завадатарам ужо некалькіх падарожжаў на Беларусь, вырашыў зрабіць дзеткам адмысловы падарунак — заказаць 40 кашулек з надпісам «Дударыкам» 25 гадоў». Была трывога — ці пасьпеецца да сьвята. Але украінская пошта, паслугамі якой карысталіся саўтрывэрцы, спрацавала бездакорна, і скрынка з падарункамі была атрымана якраз напярэдадні юбілею. Зразумела, дзеткі былі вельмі ўсьцешаны, што там, за морам-акіянам, пра іх памятаюць, што іх, нягледзячы на далёкую ростань, любяць беларусы ў Амэрыцы. Гэтыя ж пачуцьці былі ўласьцівыя і людзям у залі, якія далучыліся да падзеі дружнымі воплескамі.

Хочацца спадзявацца, што духоўная і чалавечная еднасьць, якая ўсталявалася паміж сынамі і дочкамі аднага народу, будзе трывалай. Нягледзячы на выпрабаваньні, што вынiклі апошнім часам і, верагодна, чакаюць нас наперадзе...

Таня Лецка

У сувязі з грубай дэзінфармацыяй з боку Белдзяржтэлерадыёкампаніі і зьместу прамовы народнага дэпутата Беларусі Паўла Знаўца на мітынгу «Чарнобыльскі шлях у Менску 26 красавіка сёлета апошні выдрукаваў і распаўсюдзіў тэкст свайго выступу.

Рэдакцыя «Беларуса» вырашыла пазнаёміць сваіх чытачоў з часткай выступу дэпутата П. Знаўца.

ПАВАЛ ЗНАВЕЦ: «ЛУКАШЭНКУ, МАГЧЫМА, ЧАКАЕ ЛЁС ДУЧЭ МУСАЛІНІ»...

Духоўны Чарнобыль, як іржа, разьядае і ўсе эшалоны ўлады. У першую чаргу гэта тычыцца Адміністрацыі Прэзыдэнта і так званага «Управления делами Президента» — крымінальнай структуры Івана Ціцянкова. Крыміналізацыя ўлады — гэта страшна, гэта прывядзе беларускі народ да трагэдыі, якая можа стаць нашмат страшней за Чарнобыль. Лукашэнка, выкарыстоўваючы мэтады гэбельсаўскай прапаганды, захапіўшы тэлебачаньне, радыё і асноўны шматтыражны друк, нясе з дапамогай паслужлівых памагатых нечуваную і беспрэцэдэнтую ў сусьветнай палітыцы хлусьню, у аснове якой суперцынізм і крывадушнасьць. З дапамогай захопленых ім сродкаў масавай інфармацыі ён нясе амаральны смурод духоўнага Чарнобыля ў масы.

Лукашэнка замбіруе простых людзей, выкарыстоўваючы антыхрысцкі прыём — класьці руку на сэрца, пры гэтым просячы прабачэньняў і даваньня, цынічна ілгаць. Адчуваючы пакуль што беспакаранасьць, Лукашэнка апускаецца да нечуванага і недаравальнага хамства, абразаў і паклёпаў. Вось толькі некаторыя прыклады. У дачыненьні да Вярхоўнага Савета — вышэйшага і адзінага органу заканадаўчай улады, Лукашэнка ўжывае такія выразы, як «сборище пьяниц», «богодельня», «я к этим петухам не пойду» і г.д. Гэта глыбокія абразы ў адрас парламэнта і кожнага дэпутата асабіста, якія падпадаюць пад дзеяньне артыкулаў Крымінальнага кодэксу. Я ўжо не кажу пра больш мяккія звароты Лукашэнкі да дэпутатаў з трыбуны парламэнта тыпу «мужыкі». Яшчэ адзін факт. Лукашэнка выдае распараджэньне «изъять учебники образца 1992-1995 гг.», дае адпаведныя «поручения» на гэты конт Міністру адукацыі Стражаву, віцэ-прэм'еру Русакевічу, а пасьля выступае па тэлебачаньню і на ўсю краіну цынічна хлусіць, што, маўляў, ніякіх распараджэньняў ён не выдаваў, што гэта проіскі «национал-радикалов» і т.п. Вось ксэракопія гэтага распараджэньня!

А як можа ўкласціся ў галаву нармальнаму чалавеку яго распараджэньне наконт невыкананьня рашэньняў Канстытуцыйнага Суда?! Разумееньне, мусіць, такое: Лукашэнка і некаторыя яго адыёзныя асобы проста зьдзекваюцца з народу, прыкрываючы свай зьдзек волевыяўленьнем самога народу мець такога Прэзыдэнта. Але і народ памыляецца, як памыліўся народ Германіі, выбраўшы Гітлера і падтрымаўшы яго на рэфэрэндуме ў 1934 годзе.

Пра А. Лукашэнку замежныя, у тым ліку і расійскія газеты, пішуць, што ў яго «прагрэсіруючая паранойя» (газэты «Вашынгтон таймс», расійская «Независимая газета» і інш.), лідэр ЛДПР Жырыноўскі называе яго «колхозным конюхом» і г.д. А Прэзыдэнт — гэта ж вобраз Беларусі ў вачах сусьветнай грамадзкасьці! Таму наша задача, задача кожнага сумленнага грамадзяніна Беларусі — паспрыяць хутчэйшаму ачышчэньню ад духоўнага Чарнобыля, сімвалам якога стаў А. Лукашэнка. Трэба данесьці праўду да кожнага аб дзейнасьці Лукашэнкі і яго прыхільнікаў, каб выказаць яму ўсенародны недавер. Рызыкну зрабіць прагноз, хоць я і не прарок: Аляксандра Лукашэнку, магчыма, чакае лёс дучэ Мусаліні.

МЫ Й САМІ ЯПОНЦЫ

Газэта USA TODAY (13 мая) свой дадатак OUR WORLD гэтым разам цалкам прысьвяціла Беларусі. Галоўныя тэмы нумару, вынесеныя на першую старонку — «Падпісаньне дагавору бліжэй злучае Беларусь з Расеяй», «Дзесяць гадоў пасьля Чарнобыля». Газэта называе факт падпісаньня пакту найбольш важкім за ўсе апошнія гады крокам па ўзнаўленьні СССР. Падаюцца таксама камэнтары да дагавору пасла ЗША ў Беларусі К. Ялавіча («Мы хочам бачыць Беларусь дэмакратычнай краінай з рынкавай эканомікай») і аналіз рэдакцыі «Назад у СССР?», галоўны матыў якога — нягледзячы на наяўнасьць апазыцыі цяперашняму рэжыму і палітыцы, беларусы не гатовыя плаціць высокую цану за свабоду і дэмакратыю. З далейшага інтэрв'ю Лукашэнкі дэлегацыі заходніх бізнэсмэнаў выглядае, што ён адкрыты да супрацоўніцтва з Захадам, выконвае ўсе міжнародныя абавязацельствы і згодны даць гарантыі замежнам інвэстарам. «Я даверяю замежным інвестарам болей, бо ўнутраны капітал, на жаль, мае пераважна крымінальныя карані», заяўляе Прэзыдэнт. Наступныя старонкі беларускага агляду аддадзеныя пад утапічныя выказваньні Прэм'ер-міністра і ягоных міністраў пра нябывала высокі кваліфікацыйны ўзровень беларускіх работнікаў і разьвітасьць прамысловай інфраструктуры. А міністр замежных спраў У. Сянько заклікае, што «у параўнаньні з астатнімі дзяржавамі былога Савецкага Саюзу, інвестыцыйны клімат у Беларусі без сумненьня найлепшы».

Разьдзелы Банкі, Сельская гаспадарка, Экспарт ніякага рэальнага агляду сытуацыі не даюць, а нагадваюць хутчэй рапарты пра выкананьне пяцігадовых плянаў, — кожны год усяго больш і лепшае. Чытачу можа стаць не зразумела, навошта Беларусі ўвогуле спатрэбіліся інвэстыцыі (?!), калі яна сама «магла б стаць Японіяй ва Усходняй Эўропе».

А мне не зразумела, навошта газэце USA TODAY спатрэбілася марнаваць каляровы друкарскі парашок на Патрыяршую кукарду і матрошак, калі галоўны колер падзей на Беларусі цяпер чырвона-карычневы.

Алеся Сёмуха

ПАГРОЗА ЗАБАРОНЫ БНФ

4-га чэрвеня Міністэрства юстыцыі вынесла другое афіцыйнае папярэджаньне БНФ. Першае было вынесена 30 травеня пракурорам Менску М. Купрыянавым. БНФ абвінавачваюць у правядзеньні несанкцыяваных мітынгаў і пікетаў.

Пэрсанальныя папярэджаньні пракуратуры атрымалі дзеячы БНФ Ю. Хадыка і Сіўчык, якім пад пагрозай новага арышту рэкамэндуецца ўстрымацца ад публічных выступаў і заяваў, якімі згаданыя асобы паводле дакумэнту фармуюць «негатыйную грамадзкую апінію адносна сьледчых».

Паводле беларускага заканадаўства 2-х афіцыйных папярэджаньняў дастаткова, каб паставіць пытаньне аб скасаваньні рэгістрацыі грамадзкага аб'яднаньня.

Магчыма, 2 афіцыйныя папярэджаньні ў адрас БНФ маюць на мэце наступную дэлегалізацыю Беларускага Народнага Фронту.

ЭЎРОПА СУМНЯВАЕЦЦА Ў БЕЛАРУСІ

Камісія замежных справаў Эўрапэйскага Парляманту 12-га чэрвеня выказалася за тое, каб адкласьці тэрмін зацьверджаньня падпісанай напрыканцы сакавіка пераходнай гандлёвай умовы паміж Эўрапэйскім Саюзам і Беларусьсю.

На пазыцыю Камісыі паўплывала справаздача пра сыстэматычнае парушэньне ўладамі Беларусі прынцыпаў дэмакратыі і правоў чалавека.

Канчатковае рашэньне будзе прымаць Рада Міністраў Эўрапэйскага Саюзу.

АДАМОВІЧ СКАЗАЎ, ШТО ДУМАЛІ МНОГІЯ

Трэці месяц у сьледчным ізалятары КДБ трымаюць паэта Славаміра Адамовіча. Яму інкрымінуецца аўтарства і апублікаваньне ў Віцебскай газэце «Выбар» вершу «Убей президента». Паводле заключэньня КДБ, у вершы гучаць адкрытыя заклікі да фізычнага забойства прэзыдэнта Аляксандра Лукашэнкі. Па ходзе сьледства супрацоўнікі КДБ правялі вобыскі ў кватэры паэта ды ў рэдакцыях газэты «Выбар» і тыднёвіка «Наша Ніва», сканфіскаваўшы архіўныя машынапісныя матар'ялы, фатаздымкі і рукапіс новага паэтычнага зборніка паэта.

На працягу ўсяго часу утрыманьня Адамовіча за кратамі, да яго не дапускалі адваката, не дазвалялі кантактаў са сваякамі і журналістамі, не падавалі аніякай інфармацыі па ходзе сьледства ці стане здароўя фактычна зьняволенага. На мінулым тыдні, аднак, польская газэта "Nowy Dziennik" паведаміла, што Славамір Адамовіч абвясьціў сухую галадоўку. Праз колькі дзён яго ў стане клінічнай сьмерці перавялі ў турэмны шпіталь, але й тады прадстаўнікі КДБ адмовіліся афіцыйна падцьвердзіць ці абвергнуць яго сьмерць. Паводле апошніх паведамленьняў зь Менску, Славамір Адамовіч жывы, але знаходзіцца ў вельмі цяжкім стане ў шпіталі і галадоўку не спыняе. Як сказаў па тэлефоне рэдактор «Нашай Нівы» Сяргей Дубавец, якому дазволілі наведаць Адамовіча ў шпіталі: «ён ужо ў такім стане, што з цяжкасьцю фармулюе свае думкі».

Славамір Адамовіч — фактычна першы беларускі паэт і палітычны дзеяч (бо ён жа ёсьць лідэр нацыянальна-патрыятычнай арганізацыі «Правы рэванш»), які апынуўся за кратамі КДБ постсэсэсэраўскай Беларусі. Можна не сумнявацца, што ва ўмовах цяперашніх гвалту, дыктату і нематы, аніякага незалежнага суду ня будзе. Будзе прысуд! — Помста Лукашэнкі, што нарадзіўся ня рускім, што гаварыць ня ўмее, што сьмяецца зь яго і расейская і беларуская інтэлігенцыя, помста за ўсё нянавіснае беларускае. Помста КДБ — за Адамовічаву споведзь, за прызнаньне, што быў калісьці завербаваны, за тое, што перастаў баяцца і напісаў усё, пасьмяяўся.

Помста за тое, што Адамовіч сказаў тое, што думалі многія.

Алеся Сёмуха

Славамір Адамовіч

з цыклю
«Русские стишата»

УБЕЙ ПРЕЗИДЕНТА

Убей эту сволочь, которая
так гнусно топорщит усы
над нашими всё же просторами,
над ликом родимой красы.

Чем можешь, убей, не раздумывай,
возьми автомат иль топор
и вскрой эту голову «умную»,
и выбрось в клоаку, как сор.

Убей эту мразь авторучкою,
иль зонтиком, или «пером»,
иль вовсе ма-а-аленькой штучкою,
подброшенной в терпкий ром.

Убей же врага, чтобы молодость
твоя не осталась в дерьме,
чтой Край наш воспрянул с
гордостью
во славе, а не в ярме!

Убей акуратно, дерзостно,
как может убить лиш Бог,
покончи геройски с мерзостью
и выкинь её за порог!

Очищенный дом белорусский наш,
проветренный, солнцу
представленный,
он будет закрыт для усатых саш,
но миру свободному явленный.

* * *

Если вдруг, не приведи господь,
мне придётся жить в казённом
доме,
я не стану чепуху молоть,
говоря о том, что незнакомо.

Я не буду паханом. Зачем?
Но, хоть каплю гордости имея,
постараюсь отсидеть, как все,
только что б душою не робея.

Если ж там случится в паханах
«старший брат» мой, русский из
Тамбова,
я ему однажды тихо в пах
засажу «перо», как в строчку —
слово.

Я шепну в его последний миг:
«Это, «брат», за «Белую Россию»,
за её уже не белый лик,
за её истерзанность и крик
и за свой москальский глупый шик
в этом месте ты склоняешь выю».

И пускай объявят мне конец
паханы все, русские по крови,
кто-же всё же скажет: молодец!
И нахмурит выцветшие брови.
30.11.95 г.

ВОБРАЗЫ БЕЛАРУСІ

Ад 1 да 25 сакавіка, у Галярэі Вальдэмар А. Шміт Вартбурскага Цэнтру мастацтваў (Waldemar A. Schmidt Gallery of the Warburg Fine Arts Center) у штаце Аёва мела месца выстаўка пад назовам «Чаму-ж нам не сьпяваць выяўленчыя й музычныя вобразы Беларусі». Выстаўка знаёміла наведальнікаў з культурай народу, якая дасюль не была даступнай мясцоваму насельніцтву гэтага амэрыканскага штату. Калекцыя этнаграфічных выяваў, краявідаў, рытуальных традыцыяў і гарадзкіх канцэртаў сьведчылі аб складнасьці, прыгажосьці ды іроніі музычнага жыцьця ў сёньняшняй Беларусі. Бачанае запрашала гледача пазнаёміцца таксама з праблемамі, перад якімі апынуліся паказаныя на здымках людзі, ды з мужнасьцяй зь якою яны змагаюцца з наступствамі экалягічнай катастрофы, эканамічнай бядой ды хуткімі зьменамі ў сфэры культуры.

Аглядаючы выстаўку наведальнікі ўспрымалі, адначасна, беларускія традыцыйныя мэлёдыі, або беларускі рок. Музыка ў кантэксьце выстаўкі выяўлечнага мастацтва прыемна зьдзіўляла гледачоў: камбінацыя гукаў й вобразаў канцэнтравала ўвагу наведальнікаў і была вельмі добра прынятая як «унікальнае, эмацыянальнае дасьведчаньне».

Аўтар фатаграфіяў, Марыя Паўла Сурвілла, выбрала здымкі й музычныя запісы зробленыя падчас сваіх падарожжаў у Беларусь і ў Беласточчыну у 1989-1995 гадох. Этнамузыкалёг на прафэсіі, Марыя Паўла вывучае сувязі між культурнымі зьменамі й музычнай творчасьцяй у Беларусі, у Беласточчыне й у беларускай дыяспары. Натхненьне для свай працы чэрпала яна зь візуальных як і гукавых элемэнтаў культурнага жыцьця.

«Паколькі фатаграфія была акрэсьленая маім дасьледваньнем музычнага выкананьня, я ўважала што здымкі павінны быць прадстаўленыя з музычным агучэньнем, якое даець ім форму. Здымкі ўхапілі аспэкты сялянскага й гарадскога беларускага жыцьця, а таксама характарыстыкі рок музыкантаў. Шмат здымкаў іранічныя. Яны толькі намякаюць на запал і зьбянтэжанасьць перажываныя беларусамі ў іхным намаганьні дастасавацца да новай эканамічнай і палітычнай сытуацыі, да наступстваў Чарнобыля ды выявіць акрэсьленьне, *што* азначае быць Беларусам у 1990 гадох.»

М. П. Сурвілла выкладае гуманістыку ў Wartburg College і заканчвае свой дактарат на Мічыганскім Унівэрсытэце.

Эрык Вахманн

СЬВ. ПАМЯЦІ АРКАДЗЬ ХАРАВЕЦ

Сьветлай памяці Аркадзь Харавец адыйшоў на вечны супакой, амаль год часу пасьля свайго брата Аляксандра, 10 красавіка 1996 году, у Ашаве, Антарыё.

Аркадзь нарадзіўся 20 лютага 1929 году на Палесьсі ў вёсцы Хваросна, якая знаходзіцца прыблізна на поў-дарозе з Лагішына да Целяханаў, непадалёк ад вёскі Валішча. Ягоныя бацькі займаліся гаспадаркай. У часе Другой сусьветнай вайны ў іхнай мясцовасьці завялася вялікая бальшавіцкая партызанка, якая не давала супакою мірнаму насельніцтву, забіраючы ад людзей харчы й вопратку.

Калі надыходзіў расейска-бальшавіцкі фронт, целая сям'я Хараўцоў — бацькі, чатыры сыны й дачка апынуліся ў Нямеччыне ў лягерах ДП. У Нямеччыне найстарэйшы сын Уладзімер ажаніўся з Галінай і ейная цётка забрала іх у ЗША, а Аляксандар і Аркадзь у 1948 годзе выехалі па кантракту ў капальні золата ў Канаду. Бацькі з двума малымі дзяцьмі прыехалі ў Канаду год пасьля, ў 1949 годзе. Калі малодыя сыны адпрацавалі двухгадовую ўмову у капальнях ў Наранда (Noranda) на поўначы ў Квэбеку (Quebec) уся сям'я пераехала ў Таронта, дзе далучылася да беларускай грамады, якія была ўжо зарганізаваныя. Уладзімер асяліўшыся з жонкай Галінай у Соўтс Рывер (South River) таксама далучыўся да месцы да беларускага жыцьця.

Аркадзь быў скромным сябрам у грамадзкім і царкоўным жыцьці. Дапамагаў паводле сваіх магчымасьцяў, браў удзел у імпрэзах. Заахочваў іншых.

Аркадзь не апусьціў амаль ніводнай Вялікоднай Багаслужбы ў царкве Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта. Першы з крыжам або іконай Уваскрашэньня ішоў у Крэсным Ходзе. Ён і ў гэтым годзе прыехаў у царкву на Вялікдзень і яму на разьвітаньне адсьпявалі пахавальнае Хрыстос Уваскрос.

Няхай будзе яму пухам канадыйская зямля.

Сябры

У ГОМЛІ ГАВОРАЦЬ СЬЦЕНЫ...

Гэткая старая й апрабаваная форма грамадзкага супраціву, як пісаньне лёзунгаў і заклікаў на сьценах, можа стацца на Беларусі папулярнай.

На бачынах газэты «Эконологический вестник» (№ 3, 1966) жыхар Гомеля В. Булкін абураецца засьмечанасьцю гарадзскіх вуліц ды насьценнымі «нацыяналістычнымі» надпісамі, якія, на яго думку, псуюць эстэтычнае асяродзьдзе сапраўды прыгожага гораду па-над Сожам. Дапішчык згадвае: **«Колькі сьцен і забораў** (плотаў – Рэд.) **у горадзе абмалявана заклікамі «Жыве Беларусь», «Слава Воршы 1514 г.», «БНФ супраць фашызма» і гэтак далей! Ідзеш раніцай на працу, на вучобу і ў цябе нявольна ў галаве адкладваюцца гэтыя заклікі на ўвесь дзень. Каму паважаныя нацыяналісты (прабачце, калі я вас падкрыўдзіў), патрэбныя яны? Толькі вам. Дык пішыце іх у сябе дома, у кватэрах на шпалерах і дзівіцеся сваімі маляванкамі».**

Цытата сьведчыць, што жыхараў Гомеля хвалюе ня адно вулічны бруд, але й незалежнасьць бацькаўшчыны, што ва ўмовах адсутнасьці свабоды слова ў краіне адбіваецца ў насьценных надпісах, грамадзянскія заклікі якіх, «нявольна адклаўшыся на ўвесь дзень» ў галовах многіх гараджанаў, падобна як у галаве В. Булкіна, дапамогуць некаторым зь іх задумацца ня толькі пра вуліцы ці гарады, але й пра **БЕЛАРУСЬ**.

Ю.В.

ЗБОР НА ІНВАЛІДАЎ Ў БЕЛАРУСІ

Барысавец Л.	ам. д. 1
Бахар М.	5
Варанцова Т.	20
Вініцкая К.	50
Жыдовіч М.	5
Занковіч Н.	20
Запруднік Я. і Н.	100
Кавыль М.	5
Камінкова В.	10
Касьцюк Р.	10
Літаровіч Л. і Л.	50
Кіпель В. і З.	100
Навіцкі М.	20
Суліван М.	5
С.В.	50
Хор Еўфрасіньнеўскай царквы ў Саўт-Рывэры	50

Збор працягваецца. Усім ахвярадаўцам шчырая падзяка!

Н.З.

Фінансавая справаздача за травень 1996
ад Трыгубовіча Сяргея

Кіпель А.	ам. дал. 240
Гайдэль І.	100
Плескач В.	75
Дубяга А.	40
Скурат Г.	30

На дзейнасьць Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва ахвяравальні:

Калоша, К.	ам. дал. 80
Вініцкая, К.	80
Калесьнік, К.	70

Ахвяравальнікам — шчырая падзяка.

Асаблівае-ж прызнаньне й падзяка Управы БІНІМу належыцца спадарству Ваньдзе й Міхасю Махначам

якія ахвяравалі на дзейнасьць БІНІМу 2,000 (дзьве) тысячы ам. дал.

Падпіска й ахвяраваньні на кнігу *Юркі Віцьбіча: Антыбальшавіцкія паўстаньні й партызанская барацьба на Беларусі:*

Мітрапаліт Мікалай	ам. дал. 150
Стагановіч, Л. і сям'я у памяць лістападаўцаў-антыкамуністаў	100
Гутырчык, Л.	20
Пеляса, У.	25
Машанскі, У.	10
Грэбень, М.	30
Швэдзюк, М.	20
Шабовіч, С.	60
Сядура, І.	50
Рамук, В. і В.	200
Наўмовіч, М.	94
Канчэўскі, П.	5
Любанські, К.	5
Пітушка, Э.	25

З жыцьця ў Чыкага

10-Я ЎГОДКІ ЧАРНОБЫЛЬСКАЙ КАТАСТРОФЫ

26-га красавіка ўкраінскае грамадзтва Чыкага адзначыла 10-я ўгодкі Чарнобыльскай аварыі. Вечарам гэтага дня была наладжаная прэсавая канфэрэнцыя ў Украінскім культурным цэнтры. Пасьля чаго была адпраўленая Экумэнічная багаслужба ўкраінскім грэка-каталіцкім біскупам Вівчаром у грэка-каталіцкай катэдры Сьв. Мікалая ў асысьце шматлікіх грэка-каталіцкіх і праваслаўных сьвятароў.

Сп-ня Вера Рамук ад імя Беларускага Каардынацыйнага Камітэту ў Чыкага ў сваёй прамове нагадала пра балючыя праблемы выкліканыя Чарнобыльскай эсплёзыяй у Беларусі, дзе 70% радыяактыўнага пылу пакрыла 1/4 тэрыторыі і шкодна падзеяла на здароўе 1/5 насельніцтвы ды насьледкі якога яшчэ прадбачваюцца ў будучыні.

36 ГАДОЎ РАДЫЯПЕРАДАЧАМ «НЁМАН»

З нагоды 36-й гадавіны існаваньня Беларускіх радыёперадачаў «Нёман» губэрнатар штату Ільліной Джым Эдгар пераслаў кіраўніку гэтых перадачаў Нікадэму Жызьнеўскаму ліст, у якім выказвае сваё ўзнаньне.

Губэрнатар зазначыў, што праграма «Нёман» дбае пра сваю мову, музыку і спадчыну, прыносіць весткі ды паведамленьні аб бягучых падзеях. Этнічныя сродкі масавай інфармацыі іграюць важную ролю ў зразуменьні розных культур. Яна ёсьць мастом між гэтымі культурамі ў выяўленьні фактаў і ўзгадаваньні. Праграма «Нёман» можа ганарыцца, што асягнула шмат у гэтым напрамку.

Ад імя грамадзянаў штату Ільліной губэрнатар пажадаў кіраўніку праграмы «Нёман» з гэтай нагоды ўсяго найлепшага ды посьпехаў у будучыні.

Др. В.Р.

СТРЭЛ У ДЭПУТАТА

Ноччу, з 13 на 14 чэрвеня беларуская міліцыя абстраляла з аўтамата легкавую машыну дэпутата парляманта і сакратара Дзяржаўнага Гаспадарчага Суда Віктара Ганчара. Кароткі час Ганчар быў віцэ-прэм'ерам на ўрадзе Лукашэнкі, але сыйшоў у адстаўку ды цяпер знаходзіцца ў апазыцыі да прэзыдэнта.

Міліцыянты стралялі з аўтамата, калі машына знаходзілася перад домам В. Ганчара. Была параненая асыстэнтка дэпутата. Міліцыянты спрабавалі ўцячы зь месца здарэньня, але ўсё ж былі затрыманыя. Паводле іхных тлумачэньняў, машыну дэпутата перабльталі з машынай крымінальнага злачынца. Па факце здарэньня вядзецца следства.

ВЫГНАЦЬ ЗЛОГА ДУХА НЕ ЎДАЛОСЯ...

Як паведамлялася раней, беларуская моладзь Вільні спрабавала ў Дзень Волі 25-га Сакавіка сёлета правесьці акцыю з назовам «выгнаньне антыхрыста» з будынку амбасады Рэспублікі Беларусь у Летуве. Тады акцыя не адбылася з прычыны забароны з боку гарадскіх уладаў.

Летувійская газэта «Республика» (16.04.96) паведаміла пра другую спробу, аднак і гэтым разам няўдалую. 13-га красавіка група моладзі зь беларускім і летувіскім сьцягамі, выгалошваючы лёзунгі «Жыве Беларусь» накіравалася ў бок беларускай амбасады. За 25 мэтраў перад будынкам групу спыніла паліцыя, неглядзячы на тое, што папярэдне арганізатары акцыі атрымалі адпаведны афіцыйны дазвол. Высьветлілася, што моладзь на чале з В. Савянковым кіравалася да будынку амбасады з мэтай урэшце «выгнаць злога духа». З групай быў сьвятар аднае зь віленскіх цэркваў, які мусіў выканаць абрад «выгнаньня» й асьвяціць будынак.

Гэтым разам групу не прапусьцілі да будынку, бо адміністратар Вільні забараніў акцыю з тлумачэньнем, што «амбасада Беларусі была супраць». Спыненыя юнакі, аднак, правялі падобную на мітынг імпрэзу. Валер Савянкоў назваў амбасаду Беларусі «гняздом КГБ», наракаў, што яна не дапамагае віленскай беларускай школе, паўтараючы, што ў будынку пасяліўся «злы дух».

Ва ўсёй гэтай гісторыі найбольш дзівіць надзвычайнае спрыяньне й «чуласьць» віленскай гарадзкое адміністрацыі да меркаваньняў і поглядаў амбасады Рэспублікі Беларусь.

Тым часам, дазволы на акцыі пратэсту перад будынкамі амбасадаў Беларусі лёгка былі атрыманыя ад гарадзкое адміністрацыі Варшавы, Беластоку, Масквы, Вашынгтону, Кіеву ды інш.

«Злога духа», такім чынам, выгнаць не ўдалося...

Ю.В.